

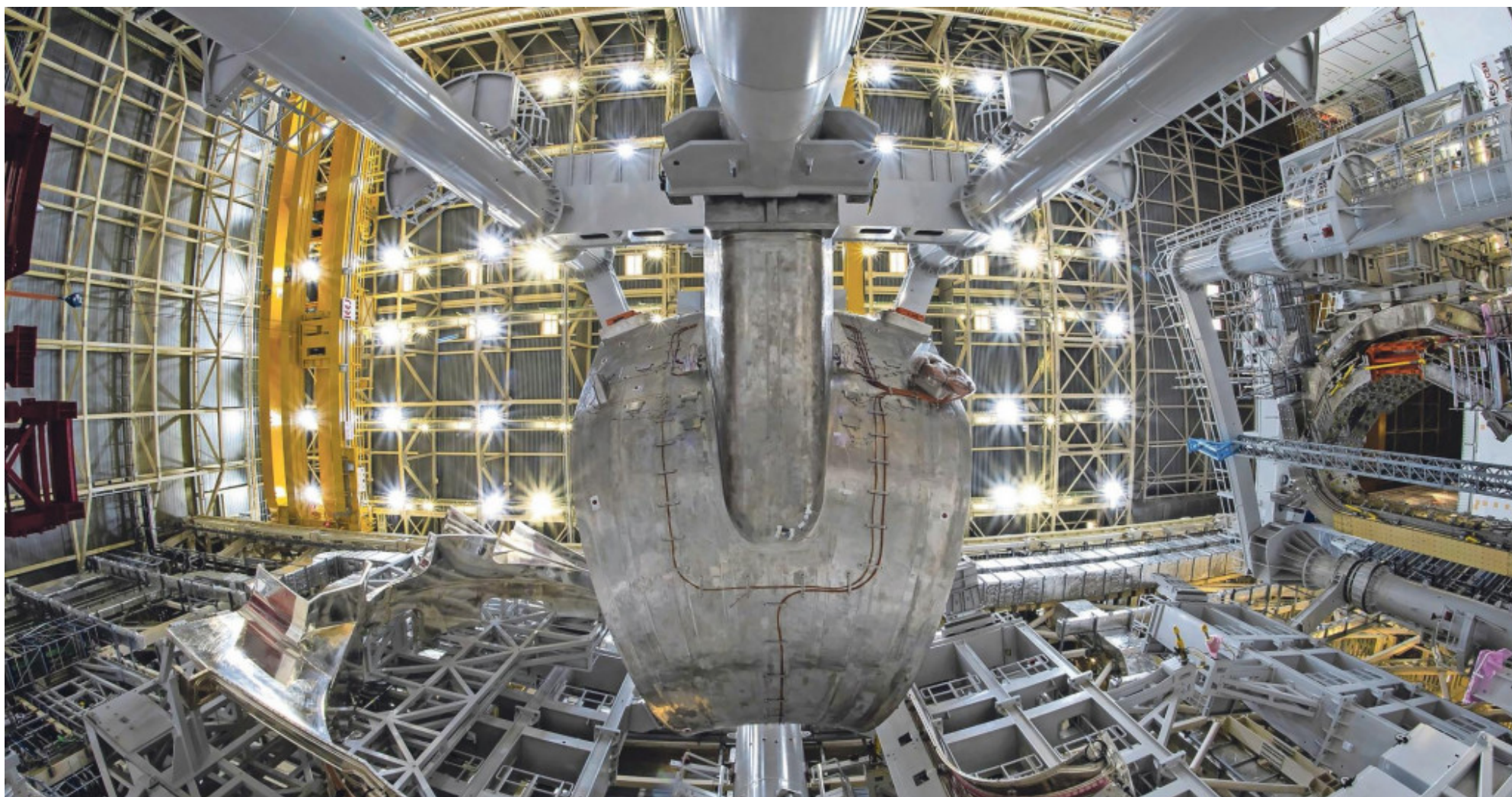
DONES

'Hrvatska je važan partner u nuklearnom projektu koji se čeka s uzbuđenjem'

Nuklearni fizičar o početku gradnje ključnog uređaja za razvoj fuzije, nuklearnog procesa koji se zbiva na Suncu i ostalim zvijezdama

Piše: Tanja Rudež

Objavljeno: 10. siječanj 2022. 12:01

Međunarodni termonuklearni eksperimentalni reaktor

ITER2

Dok omikron hara Starim kontinentom, pozornost europskih nuklearnih fizičara usmjerena je prema španjolskoj pokrajini Granadi, gdje ove godine počinje gradnja DONES-a (DEMO Oriented Neutron Source), ključnog uređaja za razvoj fuzije, nuklearnog procesa koji se zbiva na Suncu i ostalim zvijezdama.

Oko 690 milijuna eura vrijedan DONES drugi je po veličini i značenju uređaj u nuklearnom programu EU,

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/hrvatska-je-vazan-partner-u-nuklearnom-projektu-koji-se-ceka-s-uzbudenjem-15143585?fbclid=IwAR1nXtzqtuijk2bxtfthDqeu8v0N0-tMJ0cC8ZFE4Mxv4M0kWHoDTGgdxs>

znanstveno-tehnološkog projekta danasnjice. **DONES** je 2018. proglašen strateškim uređajem za EU, usao je na ESRI Roadmap kao španjolsko-hrvatska inicijativa, što je prvi međunarodni projekt na razini EU u kojem Hrvatska sudjeluje kao strateški partner na jednakopravni način. Stoga bi idućih mjeseci naš premijer **Andrej Plenković** i njegov španjolski kolega **Pedro Sánchez** trebali potpisati sporazum, čime bi gradnja **DONES**-a i formalno počela.

- Prema prijedlogu organizacije projekta, koji su izradili Institut 'Ruđer Bošković' i madridski institut CIEMAT, **DONES** kao organizacija počinje živjeti osnivanjem Upravnog odbora. Uvjet za to je osiguranje više od 75 posto sredstava za gradnju **DONES**-a. Tijekom 2022. sklopio bi se Memorandum o razumijevanju između Europske komisije i Vlade Španjolske, kojom bi Španjolska bila ovlaštena da u ime EU koordinira gradnju i rad uređaja **DONES**.

Tonči Tadić

Zeljko Puhovski/CROPIX

Zasebni Memorandum o razumijevanju također bi potpisale Hrvatska i Španjolska kao zemlje inicijatori, u kojem bi bio definiran statut ovog projekta te hrvatski udio u projektu. Udio Španjolske bio bi 50 posto, udio EU 25 posto, dok je očekivani udio Hrvatske oko pet posto - pojasnio je dr. **Tonči Tadić**, nuklearni fizičar Instituta "Ruđer Bošković" (IRB) i predsjednik Savjeta projekta DONES PreP.

Prvi nakon Končara

- U Granadi su već u provedbi 2 španjolska projekta vrijedna 30 milijuna eura, namijenjena uređenju terena i pripremi upravne zgrade, pojačavanju instalacija i cesta te iskopima. Gradnja DONES-a već je de facto počela - dodao je Tadić. Naš sugovornik ističe kako je DONES uređaj nužan za testiranje otpornosti na zračenje svih materijala za demonstracijsku fuzijsku elektranu (DEMO) koja bi se gradila nakon 2035. godine. DONES je u biti akcelerator velike snage snopa iona od čak 5 MW, dosad neviđeno velike gustoće struje iona deuterija od 125 mA.

VEZANE VIJESTI

PRIJEDLOG PODIJELIO EU

Komisija u 5 do ponoć predložila: Nuklearne i plinske elektrane su zelene

RAZLIČITI STAVOVI

Njemačka i Francuska na suprotnim stranama oko budućnosti nuklearnih elektrana u EU

- DONES je zapravo tehnološki hub, jer je u njemu gomila novih tehnologija: akcelerator velike snage, slap tekućeg litija, napredni sustavi za daljinsko rukovanje, elektronika i detektori otporni na intenzivno zračenje itd. Na DONES-u će se raditi i istraživanja izvan fuzije: u fundamentalnoj fizici i astrofizici, u biomedicini, u industrijskim primjenama. Hrvatska će donirati Španjolskoj opremu za DONES, dizajniranu u Hrvatskoj

zahvaljujući našim stručnjacima na IRB-u, Fakultetu strojarstva i brodogradnje, Institutu za fiziku i tvrtki INETEC. Ta će oprema biti proizvedena u hrvatskim tvrtkama, a vrijedna je 30 milijuna eura, odnosno pet posto vrijednosti uređaja - rekao je Tadić.

Naglasio je kako će tako prvi put u 60 godina Hrvatska donirati masivne komade opreme za projekt europske i svjetske važnosti: podsjetimo, davne 1961. godine tvornica "Rade Končar" proizvela je jedan magnet za CERN (Europski centar za nuklearna istraživanja).

Poslovna prilika

- Sva oprema za DONES, kao i svi građevinski radovi, odnosno radovi montaže i kabliranja opreme na samom uređaju moraju, naravno, proći postupak javne nabave, a gotovo uvijek će to biti javni natječaji na razini EU.

I DONES je, kao i ITER, poslovna prilika za hrvatske kompanije, ali ne samo u nabavi hrvatskih komponenti, nego i u svim ostalim komponentama i poslovima vezanima za DONES. Nakon konstituiranja Konzorcija DONES.HR, koje se očekuje vrlo skoro, planiramo održati nekoliko promotivnih skupova za hrvatsko gospodarstvo, u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja - istaknuo je Tonči Tadić.

[Želite li dopuniti temu ili prijaviti pogrešku u tekstu?](#)

Povratak na vrh

vijesti

- Hrvatska
- Svijet
- Cma kronika
- Zagreb

i2

- Tehnologija
- Znanost
- Zdravlje
- Seks i veze
- Putovanja
- Životne priče
- Gaming

kultura

- Art
- Film i TV
- Književnost
- Glazba
- Kazalište

sport

- HNL
- Nogomet
- Košarka
- Tenis
- Fight site
- Sport mix

novac

- Restart biznis
- Restart ideje

scena

- Domaće zvijezde
- Strane zvijezde
- Reality

POVEŽITE SE S JUTARNJIM

